



**Slovenska
majolika**
**Slovenian
Majolika**

Vse najboljše
1974

NARODNI
MUZEJ
SLOVENIJE



MEDOBČINSKI
MUZEJ
KAMNIK



Slovenska majolika

Slovenian Majolika

Urednica/Editor
Saša Rudolf

Kazalo

- Barbara Ravnik
6 Predgovor
- Zora Torkar
8 Predgovor
- Mateja Kos
11 Slovenska majolika
- Mateja Kos
19 Zgodovina majolike in fjanse
- Marko Kumer
49 Iz zgodovine kamniške poslikane keramke
- Saša Bučan
69 Slovenski umetniki in kamniška keramika
- Irena Radej
83 Izdelava kamniške majolike
- Saša Rudolf, Zora Žbontar
101 Keramika na Slovenskem in kamniška keramika
- 131 Katalog**





Contents

Barbara Ravnik	
Introduction	7
Zora Torkar	
Introduction	9
Mateja Kos	
Slovenian Majolika	11
Mateja Kos	
The History of Maiolica and Faience	19
Marko Kumer	
From the History of the Kamnik Painted Ceramics	49
Saša Bučan	
Slovenian Artists and Kamnik Ceramics	69
Irena Radej	
Production of the Kamnik Majolika	83
Saša Rudolf, Zora Žbontar	
Ceramics in Slovenia and the Kamnik Ceramics	101
Catalogue	131



Marec 2020. Razstava *Slovenska majolika* nastaja v času, ki si ga še pred nekaj tedni nismo mogli zamisliti. Da bi čim bolj omejili širjenje novega virusa, so zaprte vse šole, gledališča, muzeji, trgovine, ki ne prodajajo živil, in sploh vsa mesta, kjer bi se ljudje lahko družili. Javni promet je ustavljen, ceste, ulice in parki so prazni. Zaradi nevarnosti okužbe se izogibamo osebnim stikom, ki so se zato preselili na medmrežje. A že opazamo, kako zelo nezadostni so, da so le medel nadomestek morda zgolj bežnega klepeta, nasmehek prek ekrana (žal) ni nalezljiv. In v teh trenutkih spoznavam pomen slovenske majolike, pomen, ki bi ga prej najbrž spregledala. Koliko je majolika slovenska, bo zapisano v strokovnih prispevkih, toda brez dvoma je to naš simbol veselega druženja, dobre volje in iskrenih želja. Pred desetletji skoraj ni bilo vedre priložnosti, ki je ne bi pospremili s podarjeno majoliko. S podobo in besedo so opominjale na kraje in dogodke; od majcenih, komaj dovolj velikih, da si vanjo potisnil marjetico s sprehoda, do pravih velikank, prevelikih, da bi lahko stale ob drugih na polici.

To poslanstvo opravlja majolika tudi z našo razstavo. Povezuje več muzejev. Naj se tu za tesno sodelovanje posebej zahvalim Medobčinskemu muzeju Kamnik, a bilo jih je več in z vsemi je bilo delati prijetno in nam je bilo v veselje. Zahvaljujem se vsem zaposlenim iz muzejev in zunanjim sodelavcem, ki so zaslužni za katalog, razstavo in njeno gostovanje. Naj sklenem s Prešernovimi besedami, ki so bile zapisane v družbi majolike, tako primernimi za naš čas ... *ki utopi vse skrbi, v potrlih prsih up budi!*

Barbara Ravnik, direktorica Narodnega muzeja Slovenije



March 2020. The exhibition *Slovenian Majolika* is coming to existence in a situation that was unthinkable just weeks ago. To limit the spread of the new virus, the government has closed all schools, theatres, museums, non-grocery stores, and essentially all the places where people are expected to gather. Public transport has been halted, and roads, streets and parks are eerily empty. To prevent contamination we are avoiding all personal contacts and have now moved all our interaction to the internet. We are already starting to notice how very insufficient such interaction is—merely a feeble replacement of a brief chat. Unfortunately, a smile is not as contagious through a screen. In these moments I'm starting to realise the meaning of the Slovenian *majolika*; a meaning that I would have otherwise probably overlooked. To what extent the *majolika* is Slovenian is a topic to be discussed by experts, but it is undoubtedly our symbol of jolly gatherings, cheerfulness and sincere wishes. Decades ago, virtually every merry occasion involved a *majolika* given as a present. With their appearance and the words on them, they were a reminder of places and events; from the tiniest ones which barely accommodated a daisy picked on a walk, to true giants, too large to stand on a shelf next to the others.

The *majolika's* mission is also reflected in this exhibition. It connects different museums. Let me express my sincere gratitude for our fruitful collaboration with the Intermunicipal Museum Kamnik and many others. It was enjoyable and inspiring to work with all of them. A big thank you goes to all the employees of museums and external collaborators who contributed to the making of this catalogue, the exhibition and its hosting. Let me conclude with the words of France Prešeren that were also written in the company of the *majolika*—they align perfectly with the current times...
Drowns dull care / Everywhere / And summons hope out of despair.

Barbara Ravnik, director of the National Museum of Slovenia



Kamniška majolika je prav zaradi poslikave in ohranjanja tradicionalne oblike velika posebnost v slovenskem in svetovnem merilu. Združuje tako elemente tradicionalne ljudske obrti, manufakturnega dela kot tudi modernejšie obsežnejše proizvodnje, čeprav je vsaka majolika unikaten izdelek. Kamniška majolika ima z vidika ohranjanja in prezentacije premične kulturne dediščine dvojen pomen: po eni strani je del obrtno-industrijske kulturne dediščine kamniškega območja, po drugi strani pa del nematerialne kulturne dediščine – znanja, vedenja, spretnosti izdelave in poslikave majolike.

S skupnim projektom *Slovenska majolika* želimo prav to, da slovenska in svetovna javnost prepoznata unikatnost kamniške majolike in da jo ohranimo tudi za prihodnje rodove – z ohranjanjem znanja o sami izdelavi in poslikavi, z modernejšo interpretacijo, z iskanjem njene nove uporabnosti. Šestdeseta in sedemdeseta leta 20. stoletja so bila čas, ko so bile kolekcije kamniških majolik in drugega okrasnega poslikanega posodja pravzaprav nujnost pri dekoraciji stanovanj, kot darilo obdarjencem ipd., zdaj pa teh modnih zahtev ni več in s tem tudi množične želje po proizvodnji ne.

Zora Torkar, direktorica Medobčinskega muzeja Kamnik



Thanks to its paintwork and traditional shape, the Kamnik *majolika* is unique in Slovenian as well as global terms. It combines elements of traditional folk artisanship and small-scale manufacturing enterprises as well as modern mass production, although each *majolika* jug is a unique product. In terms of maintaining and presenting movable cultural heritage, the Kamnik *majolika* has a twofold significance: on the one hand, it is a part of the artisan-industrial cultural heritage of the Kamnik area, while on the other hand, it is a part of the non-material cultural heritage—the knowledge, expertise, craftsmanship and the paintwork on the *majolika*.

With the joint project entitled *Slovenian Majolika* we want the Slovenian and global public to recognise the uniqueness of the Kamnik *majolika* and to preserve it for future generations—by keeping alive the knowledge on how the *majolika* is made and painted, by modern interpretation and by finding new functionalities. The 1960s and 1970s were a time when collections of Kamnik *majolika* jugs and other painted earthenware were an indispensable part of interior decoration; they were given as presents, etc., but now the fashions have changed, and the demand for mass production of these jugs has dwindled.

Zora Torkar, director of the Intermunicipal Museum Kamnik



Mateja Kos

**Slovenska
majolika**

**Slovenian
Majolika**



Najprej moramo priznati, da je naslov zavajajoč, saj majolike kot keramične tehnike na ozemlju današnje Slovenije z izjemo dvajsetih let sredi 18. stoletja nikoli niso izdelovali, poleg tega pa je tudi oblika posode, ki jo označujemo z istim imenom, uvožena iz Italije. Vendar se je v nekaj stoletjih tu ustalila, prebivalci smo jo vzeli za svojo. Še posebej je (oblika posode) postala priljubljena v 19. in 20. stoletju, ko so zlasti v drugi polovici stoletja sloveli izdelki tovarne *Svit Kamnik*.

Zato smo se skupaj s sodelavci Medobčinskega muzeja Kamnik odločili, da bomo javnosti predstavili majoliko, in sicer kor keramično tehniko ter kot obliko posebne posode, namenjene pitju vina.

Tehnika majolika je namreč že pred stoletji dala ime ročki za vino s kroglastim trupom in trilstnim ustjem. Slovar slovenskega knjižnega jezika na portalu Fran jo opisuje kot trebušasto glineno posodo z ročajem, zlasti za vino, in navaja primere rabe: *»natakal jim je iz majolike; lepo okrašena majolika / majolika cvička / izpil je dve majoliki / ves dan je sedel pri majoliki = pil vino«*.¹ Manjka sicer ena od pomembnih značilnosti, namreč trilstno ustje, vendar si ne glede na to ročko za vino – majoliko lahko dovolj dobro predstavljamo.

Majolika, posoda za vino s kroglastim trebuhom in trilstnim ustjem z lijem, ima v slovenski ljudski umetnosti poseben status, saj je simbol zabave v dobri družbi in s tem užitka ter dobrega počutja. Je tako rekoč mitološki predmet, kot panjska končnica ali kozolec, tesno povezan s posebnostjo slovenskega naroda. Takšna ročka za vino je bila za območje današnje Slovenije tako značilna, da so jo v nekaterih nemških deželah imenovali kar *krainische Krug* (kranjski vrč). To je spet paradoks, ker jih, kot rečeno, ne na Kranjskem in ne na (današnjem slovenskem) Štajerskem,² kjer so bile večje manufakture keramike, do drugega desetletja 19. stoletja niso izdelovali.

Njena oblika in dekoracija imata na Slovenskem že kar mitološki pomen, saj gre za pivsko posodo, ki je del slovenske duhovne identitete. Majolika je torej stvar, ki je značilno slovenska. Opevajo jo ljudske pesmi. V nekaterih najdemo poleg imen, nekaterih celo ljubkovalnih ali značilnih za posamezno regijo (npr. bokaleta v Vrtojbi),³ takšne opise: *»Ker nisem hoteu vina piti Van s te pisane majolčice, Zdaj pa moram vodo piti, Van s te konjske stopinice ...«*,⁴ *»To ni nobena ptičica, To je ena pisana majolčica: Od zunej je lepo pisana, Od znotrej vinca štrihana. Preljubi moj bratic, Prim jo za vratič, In kuškej, objemčkej*

1 <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=majolika>.

2 Prva majolika v zbirki Narodnega muzeja Slovenije, ki so jo izdelali na ozemlju današnje Slovenije, je nastala v Nemškem Dolu (današnjem Slovenskem dolu) po letu 1815.

3 Štrekelj, K., 1895–1923. *Slovenske narodne pesmi*. V., 5371 (Tičica poja). Ljubljana: Slovenska matica, str. 288. Dostopno na: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:doc-U1XDVBQI>.

4 Štrekelj, K., 1895–1923. I., 6749 (Kaj bi biu jaz fantič marov), str. 10.

ETI SVIT, KAMNIK

ETI SVIT, KAMNIK



● 100. Ročka za vino – majolika (Gorenjcu meseca)

1980–1990

V. 18 cm

Beloprstena keramika

V osrednjem medaljonu majolike je napis Gorenjcu meseca. Avtorica poslikave je Zdenka Bratec.

Inv. št. MMK 10148, MMK, donacija ETI Elektroelement d. o. o. 2014.

M. Ku.

● 100. Wine jug – majolika (Upper Carniolan of the Month)

1980–1990

H. 18 cm

Creamware

The central medallion of the *majolika* features the inscription *Gorenjcu meseca* (Upper Carniolan of the month). Paintwork author: Zdenka Bratec.

Inv. No. MMK 10148, MMK, donation of ETI Elektroelement d. o. o. in 2014.

M. Ku.



● 101. Ročka za vino – majolika (Slavici Šikovec)

2002

V. 18 cm

Beloprstena keramika

V osrednjem medaljonu majolike je stiliziran slovenski grb in pod njim napis, posvečen Slavici Šikovec. Majoliko so ji namenili člani Viteškega omizja Ljubljana. Zaradi napačnega izpisa priimka je ostala majolika v zbirki tovarne. Avtorica poslikave je Jasna Podgoršek.

Inv. št. MMK 10149, MMK, donacija ETI Elektroelement d. o. o. 2014.

M. Ku.

● 101. Wine jug – majolika (Slavici Šikovec)

2002

H. 18 cm

Creamware

The central medallion of the *majolika* features a stylised Slovenian coat of arms and the inscription dedicated to Slavica Šikovec underneath it. The *majolika* was given to her by the members of the Ljubljana Knights' Table. Because the surname was spelled wrong, the *majolika* remained in the factory. Paintwork author: Jasna Podgoršek.

Inv. No. MMK 10149, MMK, donation of ETI Elektroelement d. o. o. in 2014.

M. Ku.

SLOVENSKA MAJOLIKA / SLOVENIAN MAJOLIKA

KATALOG RAZSTAVE / EXHIBITION CATALOGUE

Izdala in založila / Published by: Narodni muzej Slovenije in/and Medobčinski muzej Kamnik

Zanju / Represented by: Barbara Ravnik in/and Zora Torkar

Urednica / Editor: Saša Rudolf

Avtorji / Authors: Saša Bučan, Mateja Kos, Marko Kumer, Irena Radej, Saša Rudolf in/and Zora Žbontar

Avtorji kataloških enot / Authors of catalogue units: Saša Bučan, Andrej Dular, Mateja Kos in/and Marko Kumer

Fotografije / Photography: Tomaž Lauko, Narodni muzej Slovenije, razen kjer je navedeno drugače in Tanja Lažetič, kataloške enote 93, 94 in 95 / Tomaž Lauko, National museum of Slovenia, unless otherwise stated and Tanja Lažetič, catalogue units 93, 94 and 95

Jezikovni pregled / Slovene proofreading: Borut Petrovič Jesenovec in/and Tinka Herček Selič

Prevod / Translation: Urša Korošec

Oblikovanje / Design: Barbara Bogataj Kokalj

Tisk / Print: Collegium graphicum d. o. o.

500 izvodov / copies

© Narodni muzej Slovenije, Medobčinski muzej Kamnik in avtorji, 2020 / © National Museum of Slovenia, Intermunicipal Museum Kamnik and authors, 2020

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

738.23(497.4)(083.824)

SLOVENSKA majolika = Slovenian Majolika / [avtorji Saša Bučan ... et al.] ; urednica, editor Saša Rudolf ; fotografije Tomaž Lauko, Narodni muzej Slovenije in Tanja Lažetič ; prevod Urša Korošec]. - Ljubljana : Narodni muzej Slovenije ; Kamnik : Medobčinski muzej, 2020

ISBN 978-961-6981-45-3

1. Vzp. stv. nasl. 2. Bučan, Saša 3. Rudolf, Saša, 1982-

COBISS.SI-ID 21422083

SLOVENSKA MAJOLIKA / SLOVENIAN MAJOLIKA

RAZSTAVA / EXHIBITION

Ljubljana, Narodni muzej Slovenije – Metelkova / National Museum of Slovenia – Metelkova, 17. 7.–31. 10. 2020

Kamnik, Medobčinski muzej Kamnik / Intermunicipal Museum Kamnik, 19. 11. 2020–18. 5. 2021

Avtorji / Authors: Saša Bučan, Mateja Kos in/and Marko Kumer

Vodji projekta / Project managers: Mateja Kos in/and Zora Torkar

Sodelavci / Exhibition collaborators: Andrej Dular, Tomislav Kajfež, Irena Radej, Boris Radjenović, Saša Rudolf in/and Zora Žbontar

Filmsko gradivo / Film material: FKK Mavrica Radomlje (besedilo Mirjam Novak, kamera in montaža Tone Müller) / FKK Mavrica Radomlje (text Mirjam Novak, camera and editing Tone Müller) in/and Museo Internazionale delle Ceramiche in Faenza

Konserviranje in restavriranje / Conservation and restoration: Janja Slabe, Ajda Purger in/and Tea Kregar

Jezikovni pregled / Slovene proofreading: Tinka Herček Selič

Prevod / Translation: Urša Korošec

Oblikovanje / Design: Ariana Furlan Prijon in Barbara Bogataj Kokalj

Tehnična izvedba / Technical support: Rabim d. o. o. in Epigram d. o. o.

Gradivo so posodili / The exhibition material was lent by: Lojze Kalinšek, Travica Maleš Grešak, Irena Radej, Dušan Sterle, Tone Stele, Slovenski etnografski muzej in/and Tržiški muzej



MEDOBČINSKI
MUZEJ
KAMNIK



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO





NARODNI
MUZEJ
SLOVENIJE



M:M

MEDOBČINSKI
MUZEJ
KAMNIK

20,00 EUR



9 789616 981453